

Oegandese kindsoldaten: hoe de hulpverlening optimaliseren?

Joyce Wouters

Licentiaat Criminologie KULeuven

De problematiek van de kindsoldaten blijft de actualiteit halen. Enerzijds is dit een goede zaak, aangezien zo de aandacht blijft bestaan voor deze problematiek, anderzijds wil dit ook zeggen dat aan deze schrijnende situatie nog steeds geen einde is gekomen. Toch weet een groot aantal kinderen te ontsnappen uit de rebellenbeweging of het regeringsleger. Hoewel reeds verschillende inspanningen werden geleverd door nationale en internationale hulpverleningsorganisaties om deze voormalige kindsoldaten te re-integreren, kampen ze gedurende een lange periode met grote problemen. Velen hebben last van nachtmerries, angstaanvallen, problemen om mensen te vertrouwen, en anderen zijn agressief geworden¹. Dit zijn maar enkele elementen waarmee voormalige kindsoldaten te maken krijgen. In de toekomst dient er te worden voor gezorgd dat zowel zij die bij de rebellen hebben gediend, als zij die slachtoffer zijn geworden van de wreedheden van de rebellen, worden geholpen om nadien een zo normaal mogelijk leven te lijden. Om tot goede resultaten te komen is het noodzakelijk dat in een goede hulpverlening wordt voorzien. Indien een aantal aanpassingen worden aangebracht, zal de opvang efficiënter verlopen.

Op 12 februari 2002 werd een optioneel protocol met betrekking tot de participatie van kinderen in gewapende conflicten, toegevoegd aan het Universeel Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Dit optioneel protocol heeft tot doel te voorkomen dat kinderen worden gedwongen deel te nemen aan gewapende conflicten. Het biedt hun een rechterlijke bescherming. De minimumleeftijd voor jongeren om actief deel te nemen aan gevechten, wordt hierdoor opgetrokken van 15 naar 18 jaar. Bovendien geldt er een verbod van regeringen om kinderen jonger dan 18 jaar te verplichten zich bij het leger te voegen en wordt de vrijwillige indiensttreding pas mogelijk vanaf 15 jaar. Bij andere militaire groeperingen, niet het regeringsleger, is de leeftijd steeds 18, ongeacht of het om vrijwillige of verplichte indiensttreding gaat. Dit protocol moet worden gezien als een belangrijke stap in de goede richting, maar het uiteindelijke doel is de volledige stopzetting van de rekrutering van kindsoldaten².

Eerst dient het begrip “kindsoldaten” te worden verduidelijkt. Een van de definities die exact verwoordt wat een kindsoldaat is, is de omschrijving die wordt gehanteerd door de Kaapstad-principes. Deze definitie luidt: “Iedere persoon jonger dan 18 jaar die behoort tot een geregeld of ongeregeld leger of gewapende groep is een kindsoldaat. Ook kinderen die kok, kruier, boodschapper, ... zijn, evenals kinderen die om louter familiale redenen deze groepen vergezellen. Meisjes die gerekruteerd worden voor seksuele doeleinden en met het oog op gedwongen huwelijken, zijn eveneens kindsoldaten. Het woord ‘kindsoldaat’ verwijst dus niet alleen naar een kind dat wapens draagt of gedragen heeft.”³ Deze definitie wordt tevens het vaakst gebruikt. Officiële cijfers zijn niet beschikbaar maar verschillende bronnen melden dat er op dit ogenblik over de hele wereld verspreid ongeveer 300.000 kindsoldaten zijn. Het gaat hier om de kinderen die actief deelnemen aan een gewapende strijd⁴. De meerderheid van deze kindsoldaten is terug te vinden in Afrika en Azië. In dit artikel wordt dieper ingegaan op de situatie van de kindsoldaten uit het Afrikaanse Oeganda, die worden ingelijfd door het LRA (Lord’s Resistance Army), de rebellengroepering onder leiding van Joseph Kony.

I. OEGANDA

Oeganda is een klein land in het oosten van Afrika, gelegen aan het Victoriameer. De rebellen zijn enkel actief in het noorden van het land, meer bepaald de districten Gulu, Kitgum en Pader, het gebied waar voornamelijk de Acholi leven. De rebellen van het LRA, in het Nederlands het “Verzetsleger van de Heer” genoemd, gaan reeds 20 jaar de strijd aan tegen de Oegandese regering van president Yoweri Museveni. Ondertussen hebben ze hun activiteiten uitgebreid naar Soedan, DR Kongo en recent ook naar de Centraal-Afrikaanse Republiek⁵. Er wordt geschat dat de rebellen van Kony over een periode van 20 jaar ongeveer 25.000 kinderen hebben ontvoerd, waarvan er nog 1500 deel uitmaken van de rebellengroepering. Bovendien hebben twee miljoen mensen hun huis moeten ontvluchten en zich noodgedwongen moeten vestigen

1. E. JAREG, *Crossing bridges and negotiating rivers-The rehabilitation and reintegration of children associated with armed forces*, 2005, 10 p.
2. Brochure UNICEF en Coalition to stop the use of child soldiers, *Guide to the optional protocol on the involvement of children in armed conflict*, 2003, 4.
3. Brochure UNICEF, *Kinderen in oorlog: kindsoldaten*, 14.
4. Brochure UNICEF, *UNICEF en oorlogskinderen*, 2005, 5.
5. <http://allafrica.com/stories/200702210285.html>, laatst geraadpleegd op 4 maart 2007.

in één van de vele IDP-kampen (Internally Displaced People Camps).

Hoewel het Lord's Resistance Army vandaag veel minder sterk staat, lijkt aan de problematiek van de kindsoldaten nog geen einde te komen. Verschillende vredesonderhandelingen hebben plaatsgevonden tussen het LRA en de Oegandese regering. Recent heeft Joseph Kony laten weten dat hij de kinderen wil vrijlaten indien de aanklacht tegen hem door het ICC wordt ingetrokken en wanneer de Oegandese regering hem amnestie verleent. In september 2005 werd een aanhoudingsbevel uitgevaardigd voor de vijf topmannen van het LRA: Joseph Kony, Vincent Otti, Raska Lukwiya, Okot Odhiambo en Dominic Ongwen door het ICC. Zij worden alle vijf beschuldigd van oorlogsmisdrijven⁶. Ondertussen werd Raska Lukwiya omgebracht door Oegandese soldaten tijdens één van de vele gevechten tussen de rebellen en het regeringsleger⁷. De regering van Museveni ging echter akkoord met de vraag tot amnestie, maar het ICC is niet van plan haar klacht in te trekken⁸. Hierdoor zitten de vredesonderhandelingen momenteel vast waardoor een definitieve vrede nog veraf lijkt. Joseph Kony heeft ondertussen laten weten dat hij het wapenbestand niet verlengt⁹. Dit heeft tot gevolg dat het geweld in het noorden van Oeganda waarschijnlijk opnieuw zal opblazen.

Nadat de kinderen een geslaagde ontsnappingspoging hebben ondernomen, krijgen ze te kampen met allerlei problemen; dit geldt zowel voor de "vrijwillige" als de gedwongen kindsoldaten¹⁰. Deze problemen zijn een gevolg van de traumatische ervaringen die deze jongeren hebben moeten doorstaan. De wonden die een verblijf bij de rebellen nalaten, komen op verschillende wijze tot uiting. De meerderheid van de voormalige kindsoldaten krijgt te kampen met zowel fysieke, psychologische, sociale als economische problemen.

De fysieke gevolgen spreken voor zich; door de vele gevechten waaraan deze jongeren dienen deel te nemen, lopen ze grote wonden op. Dit is echter niet het enige. Vaak moeten ze dagen lang lopen vooraleer ze het kamp bereiken, waardoor ze eveneens verwondingen aan de voeten krijgen. Bovendien is er in de rebelenkampen nauwelijks of geen water en voedsel te verkrijgen, wat zorgt voor de verdere aftakeling van hun lichaam.

De psychologische en sociale problemen die ze ondervinden, zijn meestal nauw met elkaar verbonden. Kin-

deren die voor een bepaalde tijd bij de rebellen hebben gezeten, worden na hun terugkeer vaak verstoten door hun familie en vrienden. Een groot aantal van deze kinderen heeft familieleden en vrienden moeten vermoorden, waardoor het voor de bevolking moeilijk is hen te vergeven. Deze kinderen vallen daarom bij hun terugkeer vaak in een diep gat, ze hebben niemand meer die voor hen kan zorgen, waardoor ze makkelijk opnieuw in de handen van de rebellen terechtkomen. Veel familieleden willen de kinderen niet terug in het gezin opnemen uit schrik dat de rebellen hen zullen komen zoeken en hun huizen in brand zullen steken of hen zullen vermoorden. Ten slotte komt het regelmatig voor dat de familieleden van de voormalige kindsoldaat door de rebellen werden vermoord, waardoor ze niemand hebben om naar terug te keren.

Op economisch vlak ondervinden voormalige kindsoldaten ook vele problemen. Dit hangt samen met de fysieke gevolgen. Zo lopen velen een handicap op waardoor ze niet meer kunnen werken en bijgevolg ook geen inkomen kunnen verwerven. In het noorden van Oeganda bestaat het werken meestal uit zware handarbeid zoals werken op het veld. Niet enkel kinderen met een handicap kunnen niet meer op het veld werken; dikwijls liggen de velden in een risicogebied, waardoor het te gevaarlijk is om daar te werken.

II. DE BESTAANDE HULPVERLENING

Momenteel krijgen voormalige kindsoldaten na hun ontsnapping een onderkomen in één van de twee grote centra in Noord-Oeganda, namelijk GUSCO en het Gulu Children of War Center van World Vision^{11,12}. De kinderen kunnen er zelf naartoe gaan, maar meestal worden ze er naartoe gebracht door de soldaten van het regeringsleger. Hier wordt een eerste hulpverlening verstrekt. Dit houdt in dat ze hier eten en drinken krijgen en op een veilige plaats kunnen slapen. Verder wordt er ook voorzien dat kinderen hun verhaal kunnen vertellen aan een hulpverlener, al dan niet onder morele dwang.

Nadien komen een groot aantal van deze kinderen in één van de vele kleinere opvangcentra terecht. Uitzonderlijk gaan ze rechtstreeks naar deze centra wanneer ze uit de "bush" zijn ontsnapt. Enkele organisaties die zich met kleinere projecten bezighouden, zijn het Rachele Rehabilitation Center van Els de Temmerman¹³, War Child¹⁴, Save the Children¹⁵, UNICEF¹⁶ en

6. <http://www.icc-cpi.int/press/pressreleases/113.html>, laatst geraadpleegd op 2 maart 2007.
7. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/4790049.stm>, laatst geraadpleegd op 1 maart 2007.
8. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/5157220.stm>, laatst geraadpleegd op 4 maart 2007.
9. www.newvision.co.ug, laatst geraadpleegd op 2 maart 2007.
10. UGANDAN COALITION TO STOP THE USE OF CHILD SOLDIERS, *Statement on Red Hand Day*, 12 februari 2007.
11. Interview Elisabeth Jareg, medewerkster Save the Children Denmark, 3 april 2006 (telefonisch).
12. Brochure World Vision, *Aide à la réinsertion des enfants soldats en Ouganda*, 4 p.
13. Interview Patrick Beeken, vrijwilliger bij het opvangcentrum van Els de Temmerman, 28 maart 2006.
14. www.warchild.nl, laatst geraadpleegd op 17 april 2006.
15. Interview Elisabeth Jareg, medewerkster Save the Children Denmark, 3 april 2006 (telefonisch).
16. Brochure UNICEF, *Kinderen in oorlog: kindsoldaten*, 2004, 8.

Artsen Zonder Grenzen¹⁷. Er zijn ook talloze lokale initiatieven¹⁸. Vanzelfsprekend beschikken zij over minder financiële middelen wat het werken voor hen niet altijd even makkelijk maakt. De activiteiten van deze kleinere initiatieven zijn zeer uiteenlopend. Sommigen proberen de kinderen zoveel mogelijk psychologisch te begeleiden om hen te re-integreren in de gemeenschap, andere bieden financiële of medische steun. Er zijn ook organisaties die zich vestigen in de IDP-kampen, waar zij proberen de kinderen en hun familie zo goed mogelijk te begeleiden. War Child is hier een voorbeeld van¹⁹. Sommige jongeren keren na een korte periode in GUSCO of het Gulu Children of War Center onmiddellijk huiswaarts of naar het IDP-kamp waar hun familie op dat moment verblijft, zonder in één van de kleinere projecten terecht te komen.

III. AANBEVELINGEN

Om ervoor te zorgen dat voormalige kindsoldaten opnieuw een normaal leven kunnen leiden, moet op verschillende vlakken worden ingegrepen. Omwille van de complexiteit van de problematiek heeft Oeganda behoefte aan internationale hulp. Dit neemt niet weg dat de nationale regering zelf eveneens grote inspanningen moet leveren om het noorden van Oeganda opnieuw veilig te maken en ervoor te zorgen dat voormalige kindsoldaten de kans krijgen zich te re-integreren in hun gemeenschap. Uit interviews met verschillende mensen, die over praktijkervaring beschikken met betrekking tot voormalige kindsoldaten, is gebleken dat de hulpverlening in Noord-Oeganda momenteel nog niet optimaal verloopt. Er kunnen nog een aantal verbeteringen worden toegepast. Vanuit de gesprekken werden de voornaamste aanbevelingen gebundeld.

§ 1. ZORG VOOR EEN BETERE SCHOLING VAN DE HULPVERLENERS

Ten eerste is het belangrijk dat de hulpverleners beter worden geschoold. Momenteel zijn in de verschillende opvangcentra lokale en internationale hulpverleners aan het werk. Vooral de lokale hulpverleners hebben geen goede opleiding genoten met betrekking tot het verlenen van psychologische assistentie²⁰. Bij deze vorming is van groot belang dat wordt meegedeeld dat de

kinderen niet mogen worden gedwongen om hun verhaal te vertellen. Voor velen zijn de gebeurtenissen te moeilijk om er onmiddellijk over te praten. Hen dwingen hierover te vertellen, zorgt ervoor dat ze nog meer getraumatiseerd geraken²¹. Aangezien de opvangcentra meer kinderen binnenkrijgen dan ze aankunnen, kunnen deze jongeren hier slechts een beperkte periode verblijven. Hierdoor dient de hele procedure sneller te verlopen waardoor eveneens de termijn waarop het kind zijn verhaal moet doen, wordt ingekort. Deze dwang leidt bij sommige kinderen tot een vorm van secundaire victimisering²². De meeste jongeren willen eerst een vertrouwensrelatie ontwikkelen met hun hulpverlener, vooraleer hun verhaal te doen.

Bij de internationale hulpverleners is het bovendien belangrijk dat ze worden onderwezen over de manier waarop de Oegandese bevolking met bepaalde problemen omgaat. Het is sterk aan te bevelen een combinatie te maken van traditionele en westerse hulpverlening. Zo zijn rituelen voor veel Oegandezers nog steeds van groot belang²³. Om iemand te kunnen vergeven moet een zuiveringsritueel plaatsvinden²⁴. Indien dit ritueel niet wordt toegepast, zal het kind niet opnieuw worden aanvaard in de gemeenschap en kan het bijgevolg geen “normaal” leven meer leiden zoals voordien. Belangrijk hierbij is dat individuele therapie niet steeds de beste oplossing is²⁵. De gemeenschap moet steeds worden betrokken bij het re-integratieproces.

Verder dient er de nadruk op te worden gelegd dat een combinatie van centrum- en gemeenschapgeoriënteerde aanpak een ideale optie is. Wanneer over een centrumgeoriënteerde aanpak wordt gesproken, bedoelt men dat het kind moet leren overleven in het opvangcentrum waar hij of zij momenteel verblijft. Bij een gemeenschapgeoriënteerde aanpak daarentegen, wordt vooral gewerkt rond het feit dat het kind ooit terug naar huis zal keren. Hier is het de bedoeling dat het kind opnieuw wordt aanvaard en kan meedraaien in de gemeenschap zoals het dat voordien deed. Als voorbereiding op hun terugkeer naar de gemeenschap, komen de ouders en/of andere familieleden het kind opzoeken in het opvangcentrum, zodat zij op een rustige manier opnieuw met elkaar vertrouwd kunnen geraken²⁶. Een combinatie van beide technieken levert de beste resultaten op.

17. www.artsenzondergrenzen.nl/index.php?pid=223, laatst geraadpleegd op 4 april 2006.

18. www.wougnnet.org/Profiles/cpalira.html, laatst geraadpleegd op 4 april 2006.

19. WAR CHILD HOLLAND, *War child methodology*, working paper, 2004, 26 p.

20. Interview Liesbeth Speelman, Content Supervisor War Child Holland, 7 april 2006.

21. Interview Jenny Verplanke en Wim Engels, medewerkers Art for All, 8 maart 2006.

22. G. MACHEL, *The Impact of war on children: A review of progress since the 1996 United Nations Report on the Impact of Armed Conflict on Children*, Londen, Hurst and Company, 2001, 88.

23. Interview Eveline Jansveld, medewerkster War Child Holland, 7 maart 2006.

24. I. MCCONNAN en S. UPPARD, *Children Not Soldiers: Guidelines for working with Child Soldiers and Children associated with Fighting Forces (Save the Children)*, Echo Humanitarian Aid Office, 2001, 120-121.

25. J. BARENBAUM, V. RUCHKIN en M. SCHWAB-STONE, “The Psychological Aspects of Children exposed to War: practise and policy Initiatives”, *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 2004, 41-62.

26. Interview Liesbeth Speelman, Content Supervisor War Child Holland, 7 april 2006.

§ 2. HOU REKENING MET GROEPEN DIE SPECIALE AANDACHT VEREISEN

Bovendien dient speciale aandacht te worden besteed aan vrouwelijke kindsoldaten. Zij moeten vaak andere gruwelijkheden doorstaan dan de jongens, zoals verkrachtingen, waardoor ze andere psychologische gevolgen ervaren en bijgevolg op een andere wijze moeten worden behandeld²⁷. Voor meisjes is het vaak heel belangrijk dat ze worden geholpen door vrouwelijke hulpverleners omdat ze zich beschaamd voelen tegenover mannen²⁸. Daarenboven komt een groot deel van deze meisjes terug uit de “bush” met een klein kind. Deze kinderen werden verwekt tijdens het seksuele misbruik. Meestal zijn het hele jonge meisjes, die nog totaal niet klaar zijn voor het moederschap. Daarom is het belangrijk dat deze meisjes wordt aangeleerd hoe ze een kind moeten opvoeden en hoe ze met het moederschap moeten omgaan. Hiervoor kunnen vrouwen uit de gemeenschap worden ingezet waardoor tevens een band met deze vrouwen wordt gecreëerd, wat de verdere re-integratie zal bevorderen²⁹. De zwangerschap verloopt eveneens in zeer slechte omstandigheden, waardoor ze een extra trauma kunnen oplopen. Een bijkomend probleem is dat in de Acholi-cultuur seksueel misbruik als zeer beschamend wordt aanzien. Hier dient eveneens speciale opvang te worden voorzien en aan de meisjes moet duidelijk worden gemaakt dat zij zich hier niet over hoeven te schamen³⁰.

Verder is het een goed idee dat de hulpverleners naar de gemeenschap van de meisjes gaan om daar uit te leggen wat met deze meisjes is gebeurd³¹. Op die manier kan er worden voor gezorgd dat deze meisjes niet meer zo vaak worden geconfronteerd met het stigma van “vrouw van de rebellencommandant”³². Dit zorgt ook voor een bevordering van de re-integratie van deze meisjes. Bovendien mag niet worden vergeten dat ook jongens het slachtoffer kunnen worden van seksueel geweld. Hoewel dit in veel mindere mate voorkomt, is het toch niet uitgesloten³³. Ten slotte hebben ook kinderen die door het strijden een handicap hebben opgelopen behoefte aan extra aandacht³⁴.

Toch dient er te worden op gelet dat deze kinderen geen voorkeursbehandeling ontvangen. Hierdoor zullen ze enkel nog meer worden gestigmatiseerd.

§ 3. ZORG ERVOOR DAT DE OPVANGCENTRA EEN GOEDE VOORBEREIDING VORMEN OP HET LEVEN DAARBUITEN

Een bijkomend probleem is dat het leven in de opvangcentra dikwijls beter is dan het leven daarbuiten³⁵. Hierdoor willen veel kinderen niet vertrekken uit deze centra. Wanneer ze de opvangcentra hebben verlaten, hebben ze het vaak moeilijk om zich aan te passen aan de primitieve en moeilijke omstandigheden in de dorpen of de IDP-kampen (Internally Displaced People Camps). Daarom is het belangrijk dat de opvangcentra ernaar streven een zo realistisch mogelijke situatie te creëren, die zo weinig mogelijk verschilt van het leven erbuiten.

Bovendien is het belangrijk ervoor te zorgen dat de kinderen een nuttige dagbesteding hebben tijdens hun verblijf in de opvangcentra³⁶. Vanzelfsprekend moeten ze rustig de tijd krijgen om te verwerken wat ze allemaal hebben meegemaakt. Nadien is het aan te bevelen hen een opleiding te laten volgen, zodat ze uiteindelijk de kans krijgen een beroep uit te oefenen wanneer ze het opvangcentrum verlaten. Op die manier kunnen ze zelf aan hun toekomst werken.

Dit houdt in dat zowel de Oegandese regering als de hulpverleningsinstanties ervoor dienen te zorgen dat er alternatieven zijn voor hen die de opvangcentra verlaten. Sommige kinderen keren opnieuw naar het LRA omdat zij vinden dat hun leven hun niks te bieden heeft. Ze hopen bij de rebellen een beter leven te kunnen leiden. Daarom moet werk worden gemaakt van alternatieven, zoals ervoor zorgen dat de kinderen een inkomen kunnen verwerven, bijvoorbeeld door hen op het veld te laten werken. Indien de jongeren steeds terugkeren naar de rebellen, wordt hun re-integratie enorm bemoeilijkt.

§ 4. VERBETER DE WERKING VAN HET REGERINGSLEGER

Ten slotte dient er meer controle te komen op de werking van het UPDF (Uganda People Defence Force). Zo moet ervoor worden gezorgd dat kinderen niet opnieuw worden gerekruteerd door het regeringsleger³⁷. Wanneer kinderen weten te ontsnappen aan de rebellen van Joseph Kony, gebeurt dit vaak met hulp van het UPDF. Na hun ontsnapping verblijven ze gedurende gemiddeld een week in barakken van het rege-

27. C. MELKEBEEK, “Kindsoldaten: De kinderen met de doffe blik in de ogen”, *TJK* 2005, Kluwer, nr. 5, 240-245.

28. I. MCCONNAN en S. UPPARD, *Children Not Soldiers: Guidelines for working with Child Soldiers and Children associated with Fighting Forces (Save the Children)*, Echo Humanitarian Aid Office, 2001, 162.

29. Interview China Keitetsi, Oegandese ex-kindsoldate, 3 maart 2006.

30. S. MC KAY, M. ROBINSON, M. GONSALVES en M. WORTHER, *Girls formerly associated with fighting forces and their children: returned and neglected*, 2006, 13 p.

31. Interview Eveline Jansveld, medewerkster War Child Holland, 7 maart 2006.

32. Interview China Keitetsi, Oegandese ex-kindsoldate, 3 maart 2006.

33. E. JAREG, *Crossing bridges and negotiating rivers-The rehabilitation and reintegration of children associated with armed forces*, 2005, 10 p.

34. G. MACHEL, *The Impact of war on children: A review of progress since the 1996 United Nations Report on the Impact of Armed Conflict on Children*, Londen, Hurst and Company, 2001, 83.

35. Interview Eveline Jansveld, medewerkster War Child Holland, 7 maart 2006.

36. HUMAN RIGHTS WATCH, *The Scars of Death: Children Abducted by the Lord's Resistance Army in Uganda*, 1997. www.hrw.org/reports97/uganda/, laatst geraadpleegd op 12 april 2006.

37. Interview China Keitetsi, Oegandese ex-kindsoldate, 3 maart 2006.

ringsleger vooraleer ze naar de opvangcentra worden overgebracht of huiswaarts keren³⁸. Tijdens deze periode probeert het regeringsleger voornamelijk de jongens te rekruteren om mee de strijd aan te gaan tegen het LRA³⁹. Het gaat om jongens vanaf 12 jaar; hele jonge kinderen worden niet gerekruteerd. Voor het UPDF zijn deze kinderen zeer nuttig, aangezien zij precies weten waar de rebellen zich schuilhouden en hoe zij te werk gaan. Om de kinderen te overtuigen, maakt het regeringsleger gebruik van allerlei beloften zoals een loon, nieuwe kledij en een mooie toekomst. Er wordt eveneens gebruikgemaakt van emotionele chantage, waar kinderen in deze situatie uiterst gevoelig voor zijn. Door deze nieuwe rekrutering worden de opvang en de re-integratie nog meer bemoeilijkt. Daarom dient er te worden op toegezien dat het leger deze kinderen niet opnieuw rekruteert.

Verder worden verschillende meisjes, nadat ze reeds door de rebellen seksueel werden misbruikt, ook nog eens misbruikt door de soldaten van het UPDF. De Oegandese regering dient erop toe te zien dat deze onregelmatigheden niet meer voorkomen in de toekomst en dat de overtreeders zwaar worden bestraft⁴⁰. Bovendien moeten de omstandigheden in de IDP-kampen worden verbeterd. Door de aanhoudende geweld-

plegingen van de rebellen, heeft een groot deel van de Noord-Oegandese bevolking zijn dorpen moeten verlaten, op zoek naar een veiliger onderkomen. Daarom heeft de regering ervoor gezorgd dat deze mensen tijdelijk kunnen verblijven in grote kampen, speciaal voorzien voor deze vluchtelingen. Momenteel is de toestand er schrijnend. Mensen wonen dicht op elkaar, er is nauwelijks voedsel en drinkbaar water, de hygiëne laat meer dan te wensen over en bovendien zijn deze kampen uiterst onveilig. In het verleden is het vaak voorgekomen dat de rebellen naar de kampen trokken om kinderen te rekruteren, ook kinderen die vroeger reeds bij de rebellen hebben gediend⁴¹. Daarenboven worden de vrouwen en meisjes geregeld seksueel misbruikt, zowel door de rebellen als door de militairen die zouden moeten instaan voor de veiligheid in de kampen. Indien er wordt rekening gehouden met deze aanbevelingen, zal dit voor een aanzienlijke verbetering van de psychologische hulpverlening aan voormalige Oegandese kindsoldaten zorgen. Hoewel in dit artikel dieper wordt ingegaan op de situatie in Oeganda, kunnen deze aanbevelingen gedeeltelijk worden veralgemeend naar de andere landen waar ook nog steeds kindsoldaten worden ingezet.

38. Brochure World Vision, *Kindsoldaten in Oeganda*, 2001, 24 p.

39. www.hrw.org/reports/2003/uganda0303/uganda0403.pdf, laatst geraadpleegd op 4 april 2006.

40. Ugandan Coalition to Stop the Use of Child Solders: Statement on Red Hand Day, 12 februari 2007.

41. Interview Liesbeth Speelman, Content Supervisor War Child Holland, 7 april 2006 (schriftelijk).